

Spis treści

Wstęp	9
Dariusz Waldziński , Spójność ekonomiczna Unii Europejskiej w świetle współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych	11
Urszula Kalina-Prasznic , Ekonomiczne kontrowersje wokół europejskiego modelu socjalnego	25
Giuseppe Calzoni , Współczesne wyzwania wobec polityki społecznej	33
Andrzej Prusek , Spójność płac w warunkach integracji europejskiej jako wyzwanie rozwojowe dla Polski	39
Filip Chybalski , Reforma systemu emerytalnego w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej	48
Grażyna Węgrzyn , Innowacyjność gospodarki Unii Europejskiej a sytuacja na rynku pracy	58
Iwona Kukulak-Dolata , Kształcenie jako instrument rozwoju kapitału ludzkiego w firmie.....	67
Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka , Wpływ Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na lokalne rynki pracy.....	82
Elżbieta Siek , Bezrobocie w wybranych krajach Unii Europejskiej w świetle migracji zagranicznych.....	100
Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka , Wybrane aspekty rynku pracy w krajach Grupy Wyszehradzkiej po przystąpieniu do UE	115
Жанна Цауркубуле , Проблемы рынка труда Латвии в контексте европейской интеграции.....	127
Алебина Вишневская , Развитие маркетинговой макросреды латвийского рынка после вступления в ЕС.....	137
Krzysztof Piech , Weryfikacja trafności wybranych prognoz makroekonomicznych w Polsce	152
Joanna Jahn , Wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej w przekroju regionalnym	166
Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski , Teoretyczne podstawy oceny absorpcji funduszy strukturalnych Unii Europejskiej – zarys ujęcia systemowego.....	195
Magdalena Wojarska , Fundusze strukturalne jako instrument konwergencji regionalnej na przykładzie Polski.....	209
Piotr Nowak , Rola współpracy terytorialnej w zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych Unii Europejskiej	222

Jerzy Ładysz , Wspieranie współpracy transgranicznej i rozwoju regionalnego w Polsce przez mechanizmy finansowe europejskiego obszaru gospodarczego	231
Sylwia Dolzblasz , Rozwój współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym i lokalnym w Europie jako element polityki spójności	243
Piotr Misztal , Wykorzystanie funduszy strukturalnych i efekty polityki regionalnej w nowych krajach członkowskich UE w okresie 2004-2006	253
Katarzyna Surygala , Fundusze strukturalne Unii Europejskiej jako instrument realizacji prorozwojowej funkcji budżetów wybranych gmin województwa dolnośląskiego	265
Anita Richert-Kaźmierska , Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego a konkurencyjność polskich regionów na przykładzie województwa pomorskiego	280
Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska , Wstępna ocena realizacji działania 3.4 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na obszarze województwa dolnośląskiego.....	291
Marcin Sobiecki , Wdrażanie SPO ROL na przykładzie działania 2.3 „Odnawia wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	302
Grzegorz Salwa , Problemy koordynacji przedsięwzięć zgłaszanych do współfinansowania w ramach Funduszu Spójności na przykładzie „Programu ochrony wód zlewni rzek Ślęzy i Oławy” oraz zarządzanie nimi	316
Marek Angowski , Znaczenie środków pomocowych UE w podnoszeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego w województwie lubelskim	329
Małgorzata Dziembała , Konkurencyjność regionów południowego pogranicza Polski	338
Jolanta Taraszkiewicz , Pomoc publiczna a spójność gospodarcza i społeczna Unii Europejskiej	351
Alina Walenia , Rola budżetu samorządu województwa podkarpackiego w finansowaniu rozwoju regionalnego w warunkach członkostwa w UE.....	361
Iwo Augustyński , Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w realizacji celów polityki spójności społeczno-gospodarczej	375
Andrzej Kras , Dopuszczalność udzielania pomocy publicznej dla usług o charakterze powszechnym w prawie Unii Europejskiej	382

Summaries

Dariusz Waldziński , Economic Cohesion of the European Union in the Light of the Modern Cultural and Civilization Transformations	24
Urszula Kalina-Prasznic , Economic Controversies over the European Social Model	32

Giuseppe Calzoni , Contemporary Challenges for Social Policy.....	38
Andrzej Prusek , Cohesion of Wages in Conditions of European Integration as Development Challenge for Poland	47
Filip Chybalski , Pension Reform in CEE Countries	57
Grażyna Węgrzyn , Innovation in European Economies and the Situation in Labour Markets.....	66
Iwona Kukulak-Dolata , Education as the Main Tool of the Development of the Human's Capital in the Company	81
Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka , Wałbrzych Special Economic Zone and its Impact on Local Labour Markets	99
Elżbieta Siek , Unemployment in Selected Countries of the European Union in the Light of Migration Abroad.....	114
Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka , The Chosen Aspects of the Labour Market of The Wysehrad Group Countries after the Accession to EU.....	126
Zhanna Caurkubule , Problems of Labour Market in Latvia in the Context of European Integration	136
Alevtina Vishnevskaja , The Changes of Macroeconomic Conditions in Latvia after European Union's Accession.....	151
Krzysztof Piech , The Verification of Selected Macroeconomic Forecasts Ac- curacy in Poland	165
Joanna Jahn , Economic Growth in the European Union in Regional Section	186
Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski , Appraisal of Absorption of the Structural Funds of the European Union – Theoretical and Systemic Back- ground.....	207
Magdalena Wojarska , Structural Funds as the Instrument of the Regional Convergence on the Example of Poland.....	221
Piotr Nowak , The Role of the Territorial Cooperation in Decreasing of Devel- opment Disproportion in the European Union.....	230
Jerzy Ładysz , Fostering Cross-border Co-operation and Regional Develop- ment in Poland by the European Economic Area Financial Mechanisms	242
Sylvia Dolzblasz , Development of International Co-operation on a Regional and Local Level in Europe as an Element of Cohesion Policy.....	252
Piotr Misztal , Structural Funds' Usage and Regional Policy Effects in the New European Union Member States in Years 2004-2006	264
Katarzyna Surygala , European Funds as an Element of Budgets in Chosen Communities of Lower Silesia and their Influence on Region's Develop- ment	279
Anita Richert-Kaźmierska , Financial Support of European Regional Devel- opment Found and Competitiveness of Polish Regions – on the Example of Pomorskie Voivodeship	290
Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska , Preliminary Assess- ment of Measure 3.4 Implementation under Integrated Regional Opera- tional Programme in Lower Silesia Voivodeship.....	301

Marcin Sobiecki , Implementation of SPO ROL on the Example of the 2.3 Measure „Development of Rural Regions and Preservation and Protection of Cultural Heritage”	315
Grzegorz Salwa , Problems of Coordination and Management of Undertakings Proposed for Cofinancing within Cohesion Fund on the Example of Protection of Water of the Sleza and Olava Rivers Programme	328
Marek Angowski , The Importance of EU Supporting Funds in Competitiveness Improvement of Agri-Food Sector’s S&M Enterprises in Lublin Region	337
Małgorzata Dziembala , Competitiveness of the Regions of Poland’s Southern Borderland	350
Jolanta Taraszkiewicz , State Aid and Social-Economic Cohesion in the European Union	360
Alina Walenia , The Role of the Budget of the Podkarpackie Region in Financing Regional Development in the Scope of EU Membership	374
Iwo Augustyński , Role of State Aid in Cohesion Policy	381
Andrzej Kras , The Admissibility of State Aid for Services of General Interest in European Law	392

Piotr Nowak

Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

ROLA WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ W ZMNIEJSZANIU DYSPROPORCJI ROZWOJOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Współpraca międzyregionalna jest bardzo ważnym elementem polityki Unii Europejskiej zmierzającej do wyrównania poziomu rozwoju poszczególnych obszarów kontynentu i do zwiększenia spójności całego jej terytorium. O znaczeniu tej polityki świadczy m.in. fakt, że w kolejnych okresach programowych UE jej ranga nie słabnie. Należy podkreślić, iż realizacja programu INTERREG w latach 2004-2006 ujawniła bardzo duży potencjał mobilizacyjny instytucji zainteresowanych udziałem w tym programie, mierzony liczbą składanych aplikacji oraz zatwierdzanych projektów. Instytucje, takie jak władze regionalne oraz instytucje równoważne publicznym, szczególnie chętnie angażowały się w projekty związane z tematyką badań i innowacji oraz społeczeństwa informacyjnego, a także w te odnoszące się do ochrony środowiska, zabezpieczeń przed ryzykami związanymi z jego dewastacją oraz w projekty związane z alternatywnymi źródłami energii oraz dotyczące dziedzictwa historycznego i kultury. Bogata lista tematów podejmowanych przez projekty wskazuje na szerokie spektrum zainteresowań i oddziaływania programu. Znaczenie programu jest tym większe, im bardziej skłania do aktywności regionalnych aktorów. Istota tej inicjatywy to współpraca międzynarodowa oraz dodana wartość, jaką stwarza kooperacja podmiotów o podobnym profilu, mająca na celu rozwiązywanie problemów zidentyfikowanych przez nie jako wspólne.

Dzięki realizacji projektów następuje wymiana cennych doświadczeń w różnych dziedzinach, doświadczeń definiowanych jako dobre/najlepsze praktyki. Dla Polski, jako nowego kraju członkowskiego, program ma szczególne znaczenie, ponieważ jest ważnym instrumentem ułatwiającym nawiązywanie kontaktów z instytucjami zaangażowanymi w rozwój regionalny innowacji, gospodarki opartej na wiedzy, środowiska itp. Projekty rozpoczęte dzięki konkursom ogłaszającym przez INTERREG w okresie 2004-2006 nadal trwają, przynosząc wymierne efekty. Jednocześnie

przygotowywane są programy będące kontynuacjami inicjatyw współpracy międzyregionalnej, terytorialnej i przygranicznej. Celem autorów nowych programów jest wykorzystanie pozytywnych doświadczeń realizowanych projektów oraz potencjału zaktywizowanych już regionów. Wyzwania, które podejmują nowe programy, to: starania o większą konkurencyjność europejskich gospodarek na globalnym rynku, niwelowanie różnic w poziomie rozwoju różnych regionów Europy oraz wyrównywanie szans rozwojowych wewnątrz regionów (między obszarami metropolitalnymi i wiejskimi), a także zapobieganie zmianom klimatycznym oraz minimalizowanie negatywnych skutków tych zmian.

Zasadniczym celem niniejszej pracy jest pokazanie istotnej roli projektów transgranicznych w podnoszeniu konkurencyjności w takich dziedzinach, jak innowacyjność, poprawa infrastruktury komunikacyjnej itp. Realizując zasadniczy cel pracy, autor kolejno omawia następujące zagadnienia:

- 1) znaczenie programu INTERREG III,
- 2) znaczenie współpracy transgranicznej w nowej perspektywie finansowej 2007-2013.

2. Charakterystyka Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG oraz Europejskiej Współpracy Terytorialnej

Specyfika współpracy międzynarodowej w projektach typu INTERREG związana jest z mobilizacją potencjału aktorów regionalnych z wielu regionów zaangażowaniem władz reprezentujących te regiony oraz aktywnym uczestnictwem tzw. *public equivalent bodies* – podmiotów równoważnych publicznym (instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych i jednostek naukowych). Realizacja projektów finansowanych budżetu INTERREG musi sprzyjać tworzeniu wartości dodanej wynikającej ze współpracy międzyregionalnej. Ważną cechą tej współpracy jest odniesienie projektów do programów wykorzystania funduszy strukturalnych w różnych krajach. Analizując działania realizowane w ramach projektów, można stwierdzić, iż program INTERREG, a także jego następca w latach 2007-2013 – Europejska Współpraca Terytorialna – koncentrują się na tzw. miękkich działaniach, takich jak wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk, tworzenie nowych i wzmocnienie już istniejących ponadnarodowych powiązań sieciowych w zakresie planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego. Działania te realizowane są przez przygotowywanie ponadnarodowych koncepcji, planów i programów rozwoju oraz sprawdzanie tych koncepcji w ramach działań pilotażowych o wymiarze ponadnarodowym. Bardzo często działaniom tym towarzyszą konferencje, seminaria, dzięki którym rozpowszechnia się informacje o wynikach projektów. Przy okazji tych działań dopuszcza się finansowanie inwestycji na małą skalę – uzupełniających działania miękkie¹.

¹ Community Initiative Programme INTERREG III C, s. 12.

Ponieważ w opisie cech inicjatywy INTERREG rozróżnienie projektów miękkich od twardych odgrywa istotną rolę, należy określić, jakie cele, typ działań, koszty i efekty związane są z jednymi i drugimi. **Projekty miękkie** dotyczą zazwyczaj zmian w szeroko rozumianej sferze ekonomiczno-organizacyjnej instytucji realizującej projekt. **Projekty twarde** polegają na inwestowaniu i tworzeniu infrastruktury, np. linii technologicznej, drogi, oczyszczalni ścieków. Projekty te koncentrują się na sferze technologiczno-technicznej. Projekty miękkie mogą być częścią twardych, jeżeli dotyczą procesu przygotowawczego i wdrażającego projekt.

Tabela 1. Charakterystyka projektów twardych i miękkich

Charakterystyka	Projekty miękkie	Projekty twarde – inwestycyjne i infrastrukturalne
Typ działań w projekcie	Inwestycje w człowieka – zmiana świadomości, zachowań, wzrost wiedzy, nabycie kwalifikacji	Zakup, konstrukcja maszyn i urządzeń, budowa
Środek, za pomocą którego osiąga się cel w projekcie	Warsztaty, konferencje, koncepcje, analizy	Inwestycja – maszyna, linia technologiczna Infrastruktura – droga, wodociąg, kanalizacja
Cele	Możliwe do osiągnięcia krótkoterminowo	Możliwe do osiągnięcia długoterminowo
Koszty	Rezultat osiągany jest zazwyczaj niższym kosztem	Zazwyczaj wysoki budżet
Efekty	Zmiana świadomości, zachowań, wzrost wiedzy, nabycie kwalifikacji	Budynek, maszyna, linia technologiczna, droga, wodociąg

Źródło: opracowanie własne.

Potrzeba finansowania projektów w ramach współpracy regionalnej wynika z faktu, że bogate doświadczenia związane z realizacją projektów w ramach funduszy strukturalnych dotyczą poszczególnych krajów, natomiast realizacja projektów w ramach inicjatywy INTERREG umożliwia podzielenie się tymi doświadczeniami między regionami oraz lepsze przygotowanie się do absorpcji środków. Nie bez znaczenia jest rola projektów INTERREG jako czynnika integrującego podmioty w danym regionie. Dzięki realizacji międzyregionalnych projektów istnieje możliwość porównania poziomu rozwoju regionów, a dla regionów słabiej rozwiniętych pojawia się możliwość czerpania z doświadczeń tych lepiej rozwiniętych. Projekty INTERREG wspierają zrównoważony rozwój ponad granicami państw i regionów i wzmacniają spójność społeczno-gospodarczą Wspólnoty dzięki propagowaniu współpracy transgranicznej (komponent A), ponadnarodowej (komponent B) i międzyregionalnej (komponent C).

Komponent A obejmuje współpracę przygraniczną władz publicznych sąsiadujących ze sobą obszarów w celu rozwijania przygranicznych ośrodków gospodar-

czych i społecznych – poprzez wdrażanie zarówno projektów infrastrukturalnych, jak i miękkich:

- stymulowanie przedsiębiorczości i rozwoju małych firm (w tym firm sektora turystycznego),
- rozwój wspólnego transgranicznego systemu ochrony środowiska,
- modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci powiązań transportowych w celu zwiększenia dostępności terenów przygranicznych,
- wsparcie inicjatyw społeczności lokalnych (fundusz mikroprojektów),
- rozwój kapitału ludzkiego i instytucjonalnych form współpracy transgranicznej,
- wykorzystanie zasobów ludzkich i materialnych w dziedzinie badań naukowych, rozwoju technologicznego, edukacji, kultury w celu zwiększenia produktywności obszaru i jego zdolności do kreowania miejsc pracy.

Komponent B opiera się na współpracy transnarodowej między władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi w ramach dużych regionów paneuropejskich, mającej na celu zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny. W ramach komponentu B tworzone są możliwości rozwoju infrastruktury transeuropejskiej, opracowania strategii rozwoju przestrzennego w skali międzynarodowej – przy uwzględnieniu współpracy miast i obszarów wiejskich – służącej zrównoważonemu rozwojowi. Ponadto finansowane są projekty z zakresu ochrony środowiska i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Większość realizowanych projektów to projekty „miękkie”, stanowiące punkt wyjścia dla przedsięwzięć infrastrukturalnych, wdrażanych w ramach regionalnych lub krajowych programów finansowanych z funduszy strukturalnych².

W ramach komponentu B INTERREG Polska uczestniczy w dwóch programach: BSR – dla państw regionu Morza Bałtyckiego i CADSES – dla państw obszaru Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej. We współpracy w programie Bałtyckim zaangażowanych jest 11 krajów, przy czym obszar kwalifikujący się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego obejmuje: całe terytorium Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji, oraz niemieckie landy: Berlin, Brandenburgia, Hamburg, Brema, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Szlezwik Holsztyn i Dolna Saksonia (częściowo). W programie uczestniczyć mogą również partnerzy rosyjscy z Kaliningradu, Sankt Petersburga oraz obwodów: leningradzkiego, pskowskiego, nowogrodzkiego, murmańskiego i archangielskiego, a także z republiki Karelii i okręgu Nenets. Na Białorusi programem objęte są obwody: miński, grodzieński, brzeski i witebski.

Priorytety realizowane w ramach tej części programu to:

1) wspieranie działań na rzecz rozwoju przestrzennego w odniesieniu do określonych regionów i sektorów, w tym wspieranie opracowania wspólnych strategii i planów działań dla makroregionów, wspieranie zrównoważonego rozwoju prze-

² Informacje Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zamieszczone na stronie www.interreg.gov.pl.

strzennego w określonych sektorach oraz wzmacnianie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów przybrzeżnych, wysp i innych obszarów szczególnych;

2) promocja struktur terytorialnych wspierających zrównoważony rozwój Regionu Morza Bałtyckiego, w tym: wspieranie zrównoważonych policentrycznych struktur osadniczych, tworzenie zrównoważonych połączeń komunikacyjnych w celu poprawy integracji przestrzennej oraz poprawa właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym, a także krajobrazem i zasobami naturalnymi;

3) wspieranie tworzenia instytucji oraz wzmacnianie transnarodowego rozwoju przestrzennego³.

Priorytetowo traktowane są projekty wymagające działań międzynarodowych i wykazujące wartość dodaną dzięki wspólnym rozwiązaniom. Typowe formy działań aktywności projektowej to: warsztaty i seminaria, upowszechnianie informacji, prowadzenie analiz (np. rynkowych), wspólne przedsięwzięcia pilotażowe, wdrażanie przykładów najlepszej praktyki, budowanie sieci współpracy.

Przykłady rezultatów projektowych:

- plany ramowe lub koncepcje sektorowe dla obszarów specyficznych;
- studia wykonalności, w tym plany inwestycyjne;
- koncepcje marketingowe, systemy zarządzania;
- małe inwestycje infrastrukturalne dla projektów pilotażowych o znaczeniu transgranicznym;
- ponadnarodowe sieci współpracy i bazy danych.

Obszar współpracy w ramach INTERREG IIIB CADSES Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej obejmuje następujące kraje (cały obszar): Austria, Grecja, Albania, Bośnia-Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Republika Czeska, Serbia i Czarnogóra, była Jugosłowiańska Republika Macedonii, Węgry, Polska, Mołdawia, Rumunia, Republika Słowacka, Słowenia oraz wybrane regiony Niemiec (Badenia-Wirtembergia, Bawaria, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Berlin, Brandenburgia, Turynia, Meklemburgia-Pomorze Przednie), Włoch (Puglia, Molise, Abruzja, Marche, Friuli-Wenecja Julijska, Veneto, Emilia-Romagna, Lombardia, Trentino-Górna Adyga, Umbria, Basilicata) i Ukrainy (obwody: odeski, zakarpacki, lwowski, wołyński, iwano-frankowski i czerniowiecki).

Głównym celem programu jest rozwój współpracy ponadnarodowej promującej zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny (terytorialny). Spośród obszarów współpracy wyznaczonych w ramach komponentu B program CADSES obejmuje największe terytorium – w jego skład wchodzi 18 państw. Ze względu na dużą różnorodność krajów i regionów biorących udział we współpracy w ramach tego programu oraz długość i charakter granic (w tym granic zewnętrznych UE) problematyka integracji przestrzennej w obszarze CADSES ma szczególne znaczenie.

W programie operacyjnym określono następujące priorytety:

1) wspieranie rozwoju przestrzennego i działań podejmowanych w celu osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej poprzez wspieranie wdrażania wspólnych

³ Informacje Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zamieszczone na stronie www.interreg.gov.pl.

strategii i działań, kształtowanie rozwoju miast, wspieranie sieci miejskich i współpracy miast, kształtowanie rozwoju obszarów wiejskich, oddziaływanie przestrzenne imigracji;

2) wydajne i zrównoważone systemy transportu, poprawa dostępu do wiedzy oraz tworzenie społeczeństwa informacyjnego;

3) zarządzanie krajobrazem oraz dziedzictwem naturalnym i kulturowym poprzez ich ochronę i rozwój;

4) wspieranie ochrony środowiska, gospodarowania zasobami, zarządzania kryzysowego i zapobiegania katastrofom, zintegrowanej gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej.

Rodzaje przedsięwzięć:

- ponadnarodowe koncepcje, plany i programy rozwoju przestrzennego;
- ustanowienie nowych i wzmocnienie już istniejących ponadnarodowych powiązań sieciowych w zakresie planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego;
- działania pilotażowe o wymiarze ponadnarodowym (opierające się na ponadnarodowych koncepcjach lub strategiach);
- wymiana wiedzy oraz doświadczeń między podmiotami realizującymi politykę rozwoju przestrzennego;
- organizacja konferencji, seminariów, rozpowszechnianie informacji;
- finansowanie inwestycji na małą skalę, np. centra informacji i innowacji o znaczeniu międzynarodowym (z wykorzystaniem ponadnarodowych koncepcji lub strategii).

W ramach programu realizowane są projekty dotyczące planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego, a także innych działań sektorowych, mających powiązania z planowaniem i rozwojem przestrzennym. W każdym projekcie uczestniczyć może wielu partnerów, zarówno publicznych, jak i – co jest charakterystyczne dla tego programu – prywatnych.

Ostatni z wymienionych – komponent C INTERREG – dotyczy współpracy międzyregionalnej w skali europejskiej; celem tej współpracy jest rozwój powiązań sieciowych w zakresie polityki regionalnej, upowszechnianie systemowych przykładów właściwego rozwiązywania problemów, wymiana informacji i doświadczeń dotyczących rozwoju. Jednym z formalnych celów Programu INTERREG IIIC jest ułatwienie współpracy między władzami publicznymi lub instytucjami równoważnymi organom publicznym w całej Europie, ze zwróceniem szczególnej uwagi na wymianę międzyregionalną doświadczeń i *know-how*. Ważną cechą międzyregionalnej współpracy – w porównaniu ze współpracą ponadnarodową (INTERREG IIIB) i ponadgraniczną (INTERREG IIIA) – jest możliwość wyboru partnerów europejskich na podstawie raczej dotychczasowych doświadczeń i zainteresowań tematycznych niż lokalizacji w sensie geograficznym. Z tego powodu działania Programu INTERREG IIIC angażują zazwyczaj partnerów z więcej niż jednej strefy programowej INTERREG IIIC (Północ, Wschód, Południe i Zachód).

Inną ważną cechą działań INTERREG IIIC jest tworzenie europejskiej wartości dodanej w połączeniu z korzyściami dla partnerów uczestniczących w Programie.

Oznacza to, że typowe działania w programie INTERREG IIIC polegają nie tylko na wykorzystaniu doświadczeń wszystkich partnerów (np. doświadczeń uzyskanych w wyniku realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Funduszy Strukturalnych przez jednego lub większą liczbę partnerów), lecz powinny też dążyć do uzyskania wpływu w szerszej, europejskiej skali. Dlatego, doświadczenia i *know-how* uzyskane w ramach INTERREG IIIC są zazwyczaj związane nie tylko z partnerami, lecz także z jednostkami spoza partnerstwa.

Dla celów zarządzania Programem terytorium Unii Europejskiej zostało podzielone na **cztery strefy Programu**: Północ, Wschód, Południe oraz Zachód.

W ramach Programu dofinansowywane są następujące tematy współpracy:

- a) wymiana w zakresie rodzajów działań wspieranych w ramach **Celu 1 oraz 2** Funduszy Strukturalnych;
- b) wymiana w zakresie współpracy międzyregionalnej łączącej organy publiczne lub ich odpowiedniki zaangażowane w inne programy **INTERREG**;
- c) wymiana w zakresie współpracy międzyregionalnej w obszarze **rozwoju miejskiego**;
- d) wymiana w zakresie współpracy międzyregionalnej łączącej regiony zaangażowane w trzy tematy regionalnych **działań innowacyjnych** na lata 2000-2006;
- e) wymiana w zakresie **innych tematów** istotnych dla współpracy międzyregionalnej⁴.

3. Znaczenie współpracy transgranicznej w nowej perspektywie finansowej 2007-2013

W okresie programowym 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym promowana będzie w ramach odrębnego, nowego **Celu 3** polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna. O rosnącym znaczeniu współpracy terytorialnej w Unii Europejskiej świadczy również zwiększenie wysokości środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przeznaczonych na realizację międzynarodowych przedsięwzięć promujących współpracę między partnerami z krajów UE, a także z krajów z UE sąsiadujących. W latach 2007-2013 na rozwój współpracy terytorialnej przeznaczono łącznie na poziomie UE 7,75 mld euro. Polska, z racji swojego położenia geograficznego oraz dużego zainteresowania polskich partnerów rozwojem współpracy terytorialnej, może stać się jednym z głównych beneficjentów programów realizowanych w ramach Celu 3 w tym okresie. Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
  - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),

⁴ Community Initiative Programme INTERREG III C.

- Polska–Republika Czeska,
- Polska–Słowacja,
- Polska–Litwa,
- Polska–Szwecja–Dania–Litwa–Niemcy (Południowy Bałtyk);
- współpraca transnarodowa:
  - obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
  - region Morza Bałtyckiego;
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Tabela 2. Zestawienie priorytetów określonych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej

Wyszczególnienie	INTERREG IV C – obszar całej Europy	Obszar Europy Środkowo- -Wschodniej	Region Morza Bałtyckiego
1. Innowacje	x	x	x
2. Środowisko	x	x	x
3. Dostępność regionów		x	x
4. Atrakcyjność i konkurencyjność miast i regionów		x	x

Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej koncentrują się na wzmacnianiu innowacyjności regionów, wspieraniu dyfuzji innowacji i wzmacnianiu rozwoju wiedzy, a także na odpowiedzialnym wykorzystaniu środowiska (zarządzanie zasobami naturalnymi, redukcja ryzyka wpływu materiałów niebezpiecznych na środowisko, wsparcie wykorzystania energii odnawialnej oraz przyjaznych środowisku technologii).

Programy koncentrujące się na konkretnych terytoriach, jak np. nowy program dla Europy Środkowo-Wschodniej czy dla regionu Morza Bałtyckiego, rozszerzają listę priorytetów, włączając w nie poprawę dostępności regionów przez rozwój logistycznej współpracy multimodalnej, promowanie zrównoważonej i bezpiecznej mobilności oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii IT jako alternatywnej metody zwiększania dostępu do regionu oraz rozwijanie konkurencyjności i atrakcyjności miast i regionów (rozwój policentrycznej struktury osiedleńczej, wykorzystanie zasobów kulturowych w celu wzmocnienia atrakcyjności miast i regionów).

Opisywane powyżej możliwości finansowania przedsięwzięć podejmowanych przez regiony UE wnoszą istotny wkład w proces zmniejszania dysproporcji roz-

wojowych. Projekty realizowane dotychczas w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG, a w przyszłości w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, przyczyniają się do wymiany doświadczeń, transferu wiedzy z regionów bardziej rozwiniętych do tych, które starają się uzyskać wyższy poziom rozwoju. Współpraca w projektach INTERREG sprzyja także wymianie doświadczeń związanych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych, a co za tym idzie, przyczynia się zwiększenia spójności społecznej i ekonomicznej terytorium Unii Europejskiej.

Literatura

Community Initiative Programme INTERREG III C.
Informacje Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zamieszczone na stronie www.interreg.gov.pl.

THE ROLE OF THE TERRITORIAL COOPERATION IN DECREASING OF DEVELOPMENT DISPROPORTION IN THE EUROPEAN UNION

Summary

Interregional cooperation is one of the most important activities in international cooperation supported by the European Union. The significance of this cooperation is even stronger in the next programming periods. Territorial cooperation carried out in the past showed huge potential of institutions interested in INTERREG projects measured by the number of submitted applications and approved projects. Institutions such as regional administration and public equivalent bodies were interested in particular in projects from the area of research and innovation, information society, environment and protection of environment, alternative energy sources as well as historic and cultural heritage. The long list of topics of INTERREG projects shows the wide spectrum of programme impact. The importance of territorial cooperation is the stronger the stronger regional stakeholders are involved in projects. The crucial point of the INTERREG is international cooperation and added value created by the cooperation of similar profile institutions from different countries aimed at solving common problems.

Currently new programmes are prepared. They are the continuation of interregional, territorial and cross-border cooperation and are follow up of positive experience resulting from past projects. New projects will take advantage of potential of already activated interregional cooperation.

The aim of this article is the description of important role of INTERREG projects in increasing competitiveness (in such areas like innovations, improvement of mobility in regions, protection of environment) as well as the presentation of experiences from cooperation among European regions in the past and plans in the new programming period 2007.